PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Innvandrerhelse og totalberedskap: De viktigste kunnskapshullene i en ny geopolitisk virkelighet

Prof. Esperanza Diaz
Leder Pandemisenteret
Universitetet i Bergen

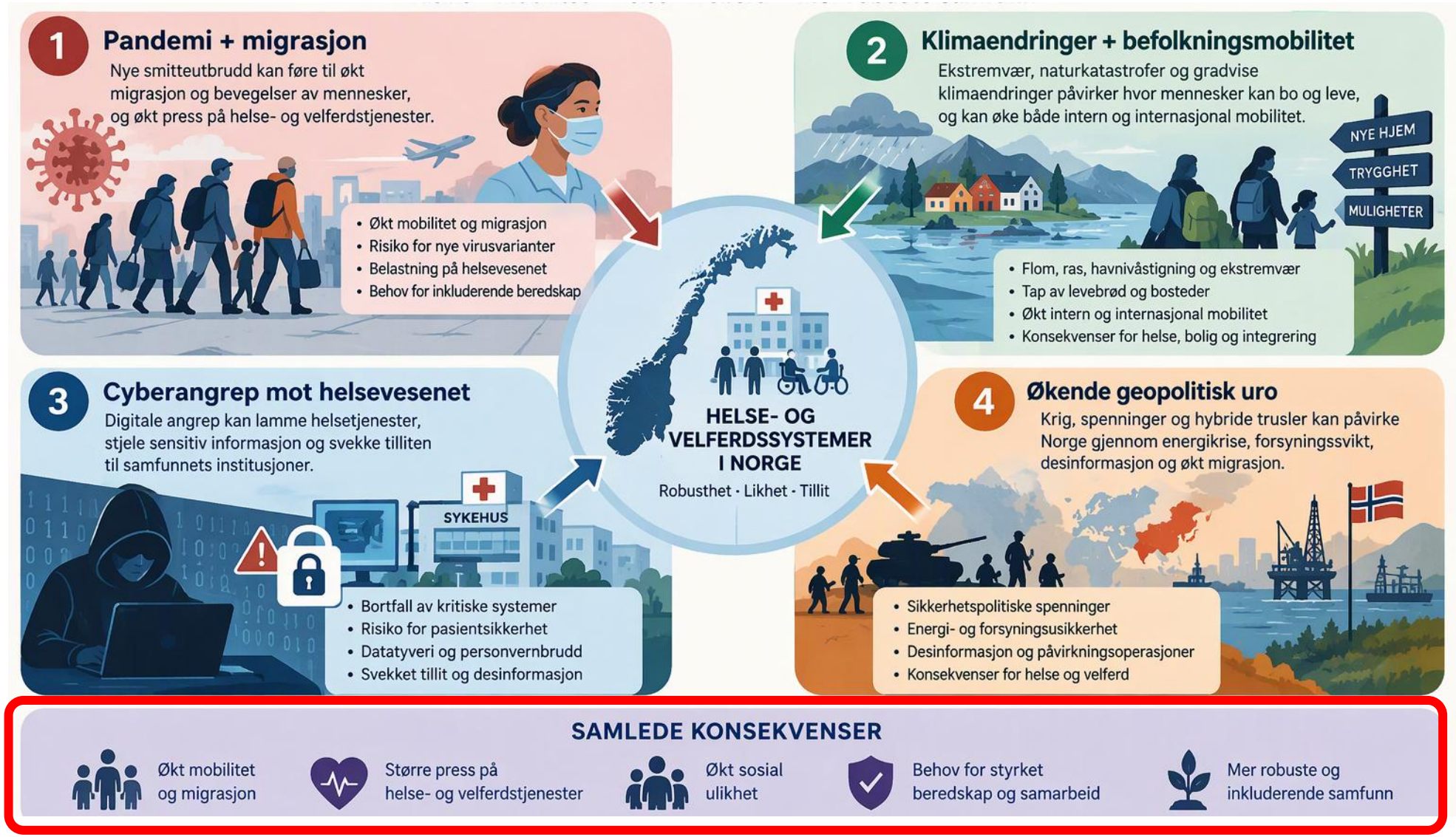
Likeverdige helse- og omsorgstjenester til personer med innvandrerbakgrunn – hvor står vi?

Helsedirektoratet og Fagråd for innvandrerhelse

17. og 18. november 2026

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Mest sannsynlige kriser og mobilitet

1
Pandemi + migrasjon
Nye smitteutbrudd kan føre til økt migrasjon og bevegelser av mennesker, og økt press på helse- og velferdstjenester.
• Økt mobilitet og migrasjon
• Risiko for nye virusvarianter
• Belastning på helsevesenet
• Behov for inkluderende beredskap
2
Klimaendringer + befolkningsmobilitet
Ekstremvær, naturkatastrofer og gradvise klimaendringer påvirker hvor mennesker kan bo og leve, og kan øke både intern og internasjonal mobilitet.
NYE HJEM
TRYGGHET
MULIGHETER
• Flom, ras, havnivåstigning og ekstremvær
• Tap av levebrød og bosteder
• Økt intern og internasjonal mobilitet
• Konsekvenser for helse, bolig og integrering
HELSE- OG VELFERDSSYSTEMER I NORGE
Robusthet · Likhet · Tillit
3
Cyberangrep mot helsevesenet
Digitale angrep kan lamme helsetjenester, stjele sensitiv informasjon og svekke tilliten til samfunnets institusjoner.
SYKEHUS
• Bortfall av kritiske systemer
• Risiko for pasientsikkerhet
• Datatyveri og personvernbrudd
• Svekket tillit og desinformasjon
4
Økende geopolitisk uro
Krig, spenninger og hybride trusler kan påvirke Norge gjennom energikrise, forsyningssvikt, desinformasjon og økt migrasjon.
• Sikkerhetspolitiske spenninger
• Energi- og forsyningsusikkerhet
• Desinformasjon og påvirkningsoperasjoner
• Konsekvenser for helse og velferd
SAMLEDE KONSEKVENSER
Økt mobilitet og migrasjon
Større press på helse- og velferdstjenester
Økt sosial ulikhet
Behov for styrket beredskap og samarbeid
Mer robuste og inkluderende samfunn

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Totalberedskap og migrasjon

- Migrasjon omtales som en global konsekvens av klimaendringer, konflikter og geopolitisk ustabilitet
- Migranter i Norge behandles i liten grad som en egen beredskapsrelevant befolkningsgruppe eller som en ressurs i totalberedskapen

Migrasjon: Dårlig politikk skaper uhelse

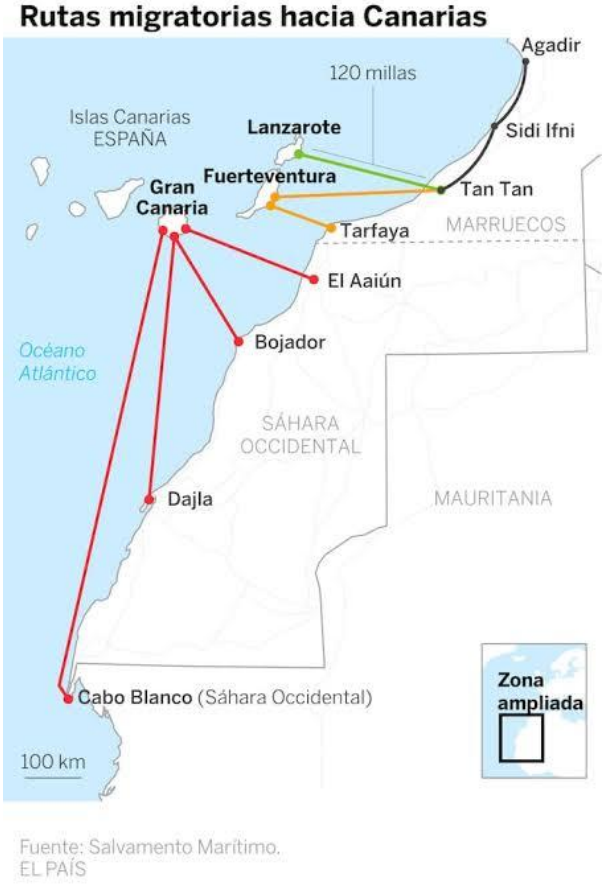
PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Aktualiserer klassiske migrasjonsteorier

«*Healthy migrant effect*» må revurderes i lys av geopolitikk, konflikter, klimaendringer og nye mobilitetsmønstre. «Pie de patera»

[Translated article] The Reality of Migration by Patera Boats: Morbidity and Dermatological Injuries
de la Rosa Fernandez, E., Llanso Florenti, P., Laynez Roldan, P., Garrido Rios, S., Gonzalez Rodriguez, J., Benitez Garcia, E., Loizate Sarrionandia, I. & Fernandez de Misa Cabrera, R.
Actas Dermosifiliogr 2025 DOI: 10.1016/j.ad.2025.10.007

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Nye grupper, nye spørsmål

Eldre innvandrere

Norskfødte med innvandrerforeldre

Returnerte

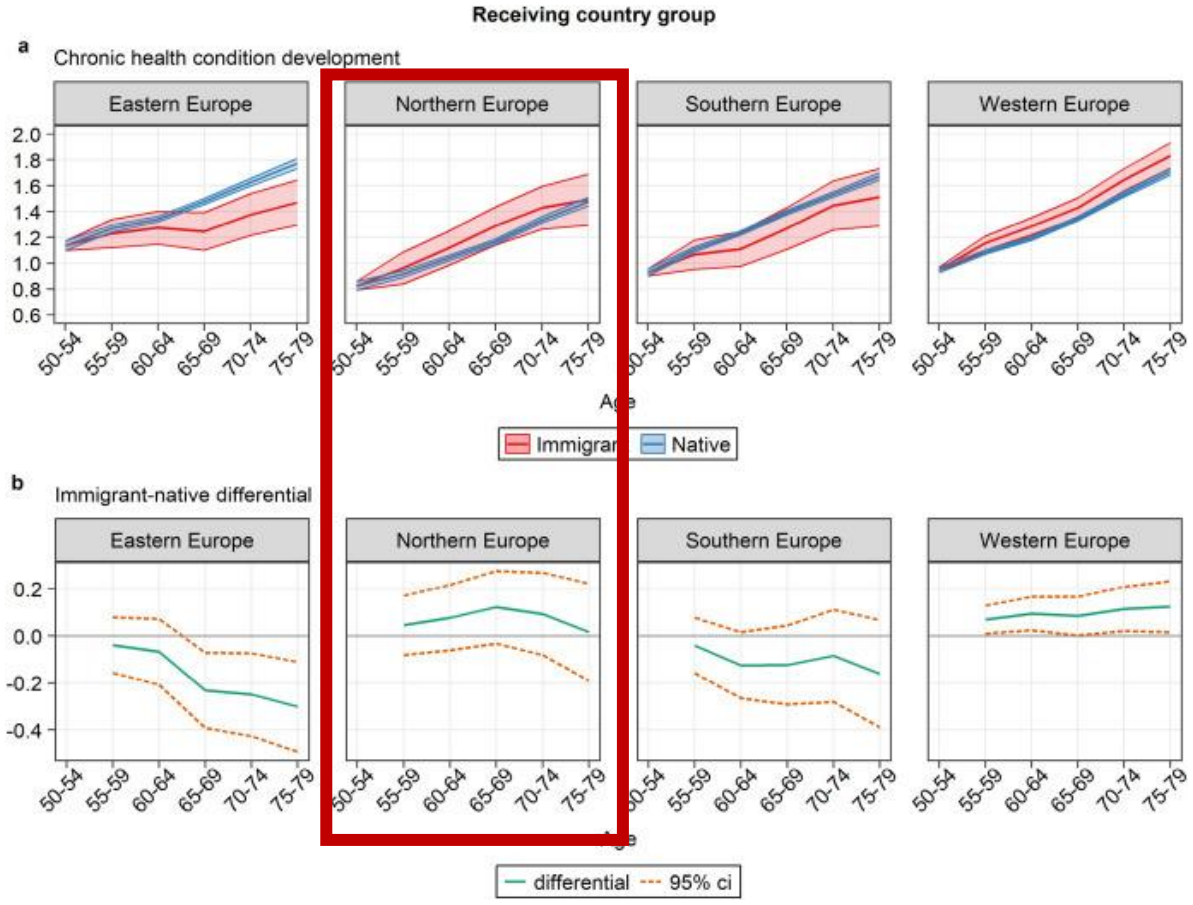
PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Healthy immigrants, unhealthy ageing?

Regional variations in the development of chronic health conditions by immigrant status between receiving country groups.

a group-specific development of chronic health conditions by immigrant status;

b immigrant-native differentials from the estimation

- **Vi vet (mye av) hvorfor**
- **Hvordan kan dette unngås?**
- **Hvem må vi få med?**
- **Hva koster å (ikke) gjøre noe?**

Healthy immigrants, unhealthy ageing? Analysis of health decline among older migrants and natives across European countries. Jang, S.Y., Oksuzyan, A., Myrskylä, M., Lenthe, F.J.v. & Loi, S. SSM- Population Health 2023 DOI: 10.1016/j.ssmph.2023.101478

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Norskfødte med innvandrerforeldre

Norway - Everyday life and integration report by Fafo (N = 9,367)

*Including people with and without migrant background

Group 1: EU/EEA, the UK, the USA, Canada, Australia and New Zealand excluding the 'new' EU countries in Eastern and Central Europe

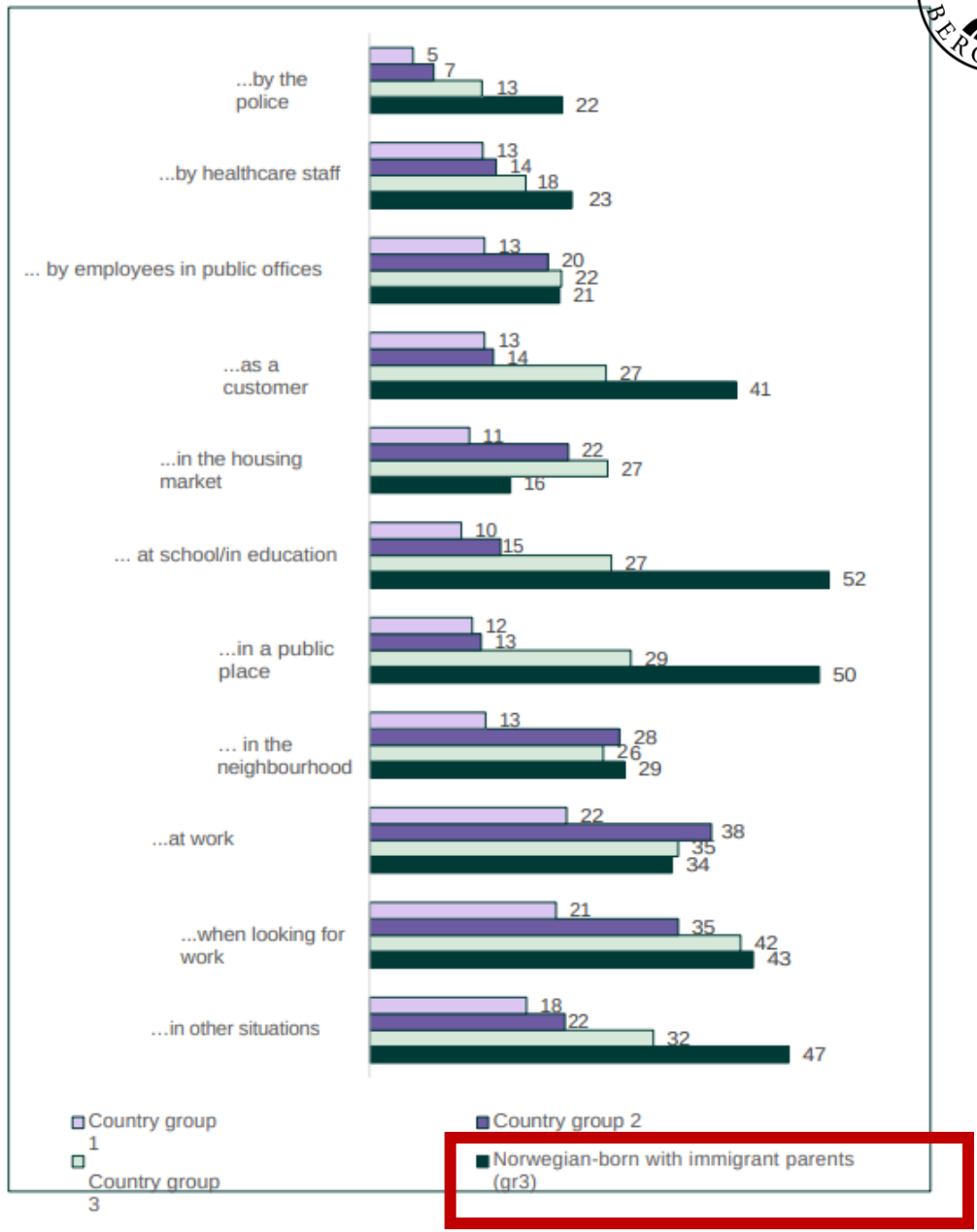
Group 2: Countries that joined the EU in 2004 or later (Poland, Estonia, Latvia, Lithuania, the Czech Republic, Slovakia, Hungary, Slovenia, Croatia, Bulgaria and Romania).

Group 3: Asia, Africa, Latin America, Oceania (excluding Australia and New Zealand), and Europe excluding the EU/EEA, the UK and the Nordic countries.

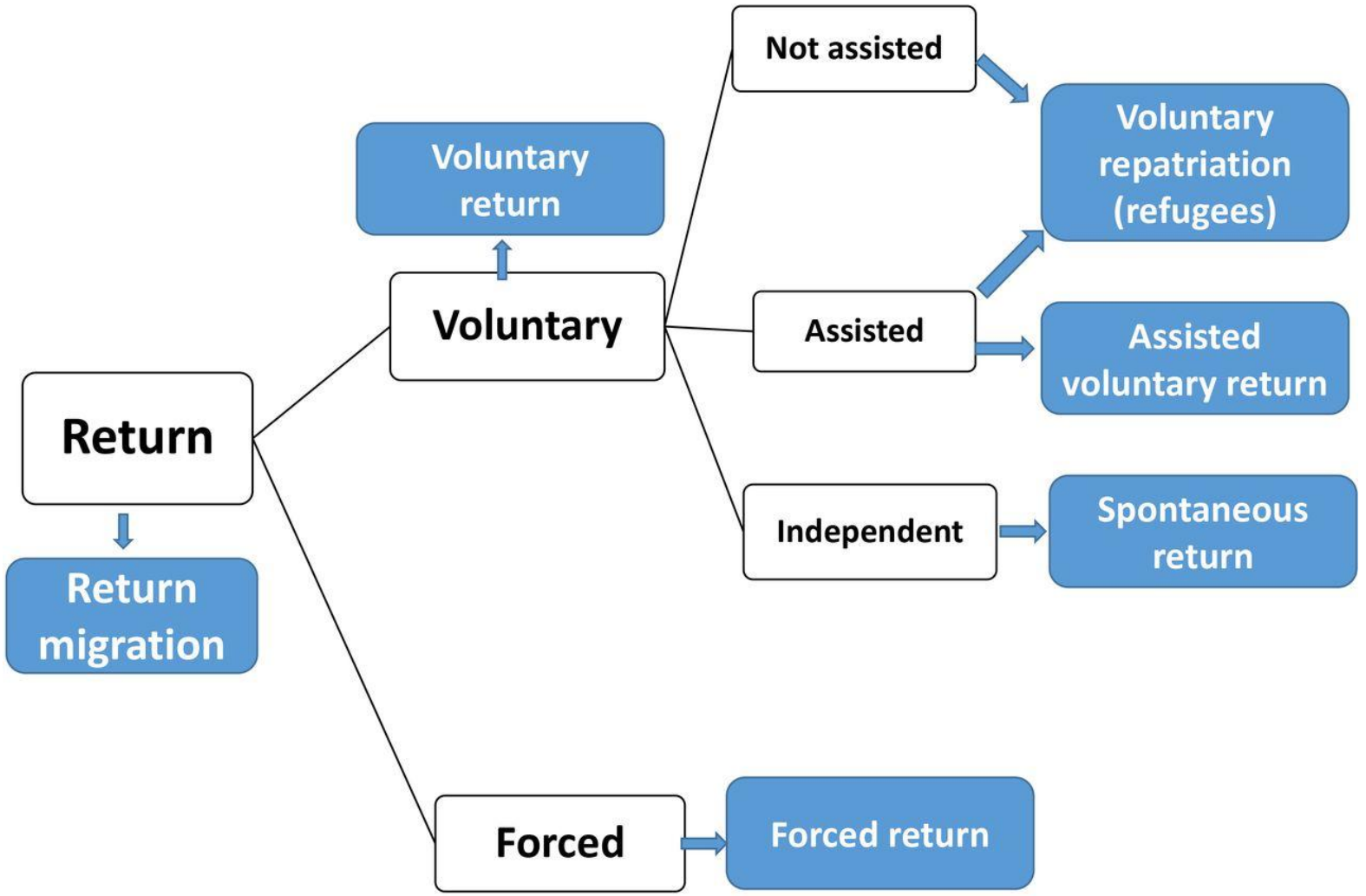
Hva kommer dette til å bety i uhelse på sikt?

Everyday life and integration report (FAFO Report 2024:24)

Figure 6.7. Responses to the question: 'Have you ever experienced being discriminated against or treated less favourably than others ...' People with an immigrant background (n = 9,367).

Types of return migration source: International Organisation for Migration.2 .

Pilar Serrano-Gallardo et al. J Epidemiol Community Health 2024;78:263-268

©2024 by BMJ Publishing Group Ltd

JECH

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Returmigrasjon og helse: Fremvoksende forskningsagenda

Overgang	**Mulige forskningsspørsmål**
Returtype → Helse	Påvirker tvangsretur psykisk helse annerledes enn assistert frivillig retur?
Returtype → Reintegrering	Hvilke reintegreringstiltak beskytter mot helsesvikt etter retur?
Reintegrering → Helse	Hvordan påvirker bolig, arbeid og sosial støtte helseutfall etter retur?
Helse → Retur	I hvilken grad påvirker helsetilstand beslutningen om å returnere?
Helse → Helsesikkerhet	Kan manglende oppfølging av kroniske sykdommer eller smittsomme sykdommer etter retur påvirke helseberedskap og helsesikkerhet?

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Kompleksitet

Interseksjonalitet
Livsløpsperspektiv
Interdisiplinaritet
Koordinering

Migrasjonshelse:
Interseksjonalitet + livsløpsperspektiv + system

INTERSEKSJONALITET

Hvem er personen?
- Kjønn
- Klasse
- Innvandrerbakgrunn
- Juridisk status
- Språk
- Etnisitet

LIVSLØPSPERSPEKTIV

Hva har skjedd over tid?
- Før migrasjon
- Migrasjon
- Integrering
- Voksenliv
- Aldring

SYSTEM:
Lover og regler - Street bureaucracy
Diskriminering - Champions
Lokale nettverk
Mat – Grønt- Nabolag
Tillit
…

+

INTERDISIPLINARITET OG KOORDINERING

SAMMEN FORKLARER VI (DELVIS) MIGRASJONSHELSE

Eksponeringer • Ressurser • Barrierer • Motstandskraft • Helseutfall

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Hvilke sammenhenger må vi forstå bedre?

- Sammenhengen mellom helse, integrering, politikk, juridiske helsedeterminanter på kort og langt sikt
- Hvordan lover, rettigheter og forvaltning påvirker helse
- Interseksjonalitet må integreres i all forskning
- …

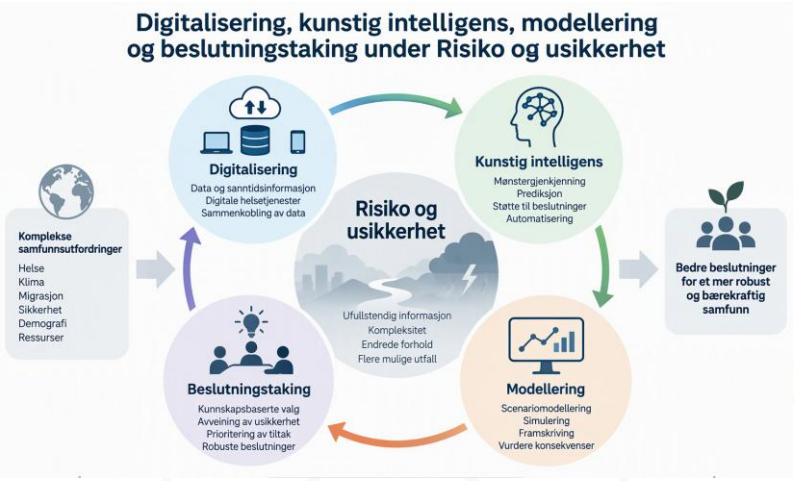
PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Migrasjon:
Digitalisering, kunstig intelligens, modellering, risiko og beslutningstaking under usikkerhet

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Digitalisering, kunstig intelligens, modellering og beslutningstaking under Risiko og usikkerhet

Migrasjonens egne utfordringer

Digitalisering	Kunstig intelligens	Modellering	Risiko og usikkerhet
Digital inkludering for forskning	Algoritmisk rettferdighet	Mobilitet integrert i modeller	Oppfatning av risiko
Digital eksklusjon i tjenester	Feilaktige prediksjoner	Inklusjon av migrasjon og SES	Kommunikasjon for beredskap
Produksjon av digitale helseulikheter	Explainable AI	Scenarioanalyse	Tillit
			Securitization

Intervensjoner, implementering

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Stort behov for flere **intervensjonsstudier**

Særlig viktig: helseøkonomi, implementeringsforskning og evaluering av tiltak i praksis.

Siste 10 år....

Intervensjon	Periode	Type studie	Målgruppe
Integration for Health (UiB)	2023–2025	Ikke-randomisert kontrollert pilotstudie med mixed methods	Høyt utdannede migranter og flyktninger med helsefaglig bakgrunn
PM+ (Problem Management Plus)	2023–pågående	Implementerings- og effektstudie av WHO-intervensjon	Nyankomne flyktninger i bl.a. Bergen og Fredrikstad
Helseambassadørmodellen under COVID-19 (UiB)	2020–2022	Implementeringsstudier og kvalitative evalueringer	Innvandrere med bl.a. somalisk, arabisk, polsk og andre migrantbakgrunner
Trauma and Adult Learning (NKVTS)	2018–2026	Intervensjons- og implementeringsforskning	Voksne flyktninger med traumeerfaringer
Peer-provided psychological interventions for refugees (PM+)	2023–2027	Tilpasnings- og implementeringsstudie	Flyktninger

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Universelle OG målrettede intervensjoner

- Behov for å forstå både:
  - særtrekk ved ulike etniske/migranter minoritetsgrupper
  - fellestrekk på tvers av minoriteter, migranter og norskfødte med innvandrerforeldre

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Gamle og nye metoder

- Nordiske registre er fortsatt en unik styrke, men vi må bruke metoder som bedre kan undersøke **kausalitet**:
  - naturlige eksperimenter
  - longitudinelle analyser
  - avanserte kausale analysemetoder

1. Silotenkning: resurser i akademisk integrering ikke knyttet til helsetjenester

2. Manglende samspill mellom helse og kvalifisering for den enkelte

3. Uutnyttet kompetanse og ensidig fokus på raskt, lønnet arbeid

Et eksempel av implementeringsgap:

Tre hovedutfordringer i integreringspolitikken

Integrering for Helse, UIB

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Etikk, de-kolonialisme,...

PANDEMIC CENTRE
University of Bergen (UiB)

Hovedbudskap

Politikk former mobilitet.

Mobilitet former helse.

Helse former beredskap.

For å forstå og styrke norsk totalberedskap må migrasjon og innvandrerhelse inn i kjernen av forskning, praksis og politikk.